

валютним ризиком необхідні для розробки обґрунтованих пропозицій і підходів щодо вирішення зазначених проблем на сучасному етапі економічного розвитку України.

Література:

1. Батченко Л. В. Валютно-финансовый механизм внешнеэкономической деятельности: учебное пособие / Л. В. Батченко, Е. Г. Ткаченко, Т. В. Филипенко. – Донецк : ДонГАУ, 2002. – 212 с.
2. Безпалый Ю. Особливості застосування органами податкової служби штрафних санкцій за порушення валютного законодавства / Ю. Безпалый // Вісник Податкової служби України. – 2000. – № 8. – С. 15-18.
3. Бантышев А. Ф. Административная ответственность за нарушение правил о валютных операциях по действующему законодательству Украины : Учебное пособие / А. Ф. Бантышев, А. М. Ухаль; Ужгородский гос. ин-т информатики, экономики и права. Юридический факультет. – Ужгород : Хозрасчетный редакционно-издательский отдел управления по делам печати и информации, 2001. – 138 с.

ОГЛЯД ІСНУЮЧИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ

*Буртова Н.С., слухач магістратури
Науковий керівник: Маліков В.В., д. наук з держупр., проф.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Здійснення міжнародних розрахунків пов'язане з різноманітними валютними ризиками для вітчизняних суб'єктів господарювання. Слід відзначити, що управління валютним ризиком базується на виборі відповідної стратегії менеджменту ризику, що містить у собі наступні основні елементи:

- використання всіх можливих засобів запобігання ризику, що приводить до значних збитків;
- контроль ризику і мінімізація сум можливих збитків, якщо немає можливості уникнути його цілком;
- страхування валютного ризику у випадку неможливості його запобігання.

Відповідно до цієї схеми можуть застосовуватися різні варіанти вибору стратегії: від нейтрального відношення до ризику, коли

фінансові менеджери у зв'язку з незначними розмірами можливих збитків не беруть ці ризики до уваги, до повного контролю і страхування всіх можливих валютних ризиків і валютних збитків. Тому запобігання валютних ризиків завдяки використанню певних методів страхування можна вважати головним елементом стратегії менеджменту валютних ризиків.

Більшість підприємств і банків віддають перевагу проведенню селективного управління валютним ризиком, тобто страхувати тільки «неприйнятний» ризик (ризик, вірогідність якого досить велика). Частина валютного ризику може бути прийнята підприємством у сподіванні на благополучний розвиток кон'юнктури – питання полягає лише у визначенні його рівня й оцінці вартості страхування. Якщо є реальна можливість отримати прибуток від зміни валютних курсів, то банк або підприємство, як правило, цим користується.

Після прийняття рішення щодо необхідності захисту підприємство обирає відповідний метод управління валютним ризиком. Ці методи в міжнародній практиці прийнято поділяти в першу чергу на «внутрішні» і «зовнішні». Перші являють собою міри по запобіганню виникненню валютного ризику, тобто засоби превентивного характеру. Другі впливають головним чином не на процес виникнення ризику, а на його наслідки шляхом їх усунення. І «внутрішні» і «зовнішні» методи можуть бути короткострокового (тобто тактичного) або довгострокового (стратегічного) характеру.

Традиційно в міжнародній практиці оцінка валютного ризику здійснюється за допомогою методології VaR або Value at Risk («ризикова вартість»). Показник VaR характеризує максимально можливий розмір втрат за відкритої валютної позиції компанії протягом визначеного терміну із заданим ступенем ймовірності (звичайно це 95 – 99%). При цьому валютною позицією називається різниця між об'ємом вимог і зобов'язань фірми в іноземній валюті. Якщо зобов'язання перевищують вимоги, то це буде короткою відкритою валютною позицією, якщо ж вимоги перевищують зобов'язання – довга відкрита. Якщо об'єми вимог дорівнюють зобов'язанням, валютна позиція вважається закритою.

У світовій практиці страхування валютних ризиків називають хеджування (hedging – огорожування). Головна мета використання відповідних методів хеджування полягає в тому, щоб здійснити валютно-обмінні операції вчасно – ще до того як відбудеться небажана зміна курсів, чи ж компенсувати збитки від такої зміни за

рахунок здійснення операцій з валютою, курс якої змінюється в небажаному напрямку.

На сьогоднішній день існує цілий ряд досить ефективних методів страхування валютних ризиків, що можуть бути використані різними суб'єктами валютного ринку в залежності від конкретних умов і цілей їхньої діяльності. Під цими методами розуміють певні фінансові операції, що дозволяють цілком чи частково уникнути ризику збитків, що виникають через зміну валютного курсу, чи отримати прибуток, джерелом якого є ця зміна. Серед методів страхування валютних ризиків необхідно назвати такі:

1. Структурне збалансування активів, пасивів, кредиторської і дебіторської заборгованості.
2. Зміна термінів платежів (leads and lags).
3. Форвардні контракти.
4. Операції «своп».
5. Опціонні контракти.
6. Фінансові ф'ючерси.
7. Кредитування й інвестування в іноземній валюті.
8. Реструктуризація валютної заборгованості.
9. Паралельні позики.
10. Лізинг.
11. Дисконтування вимог в іноземній валюті (форфейтинг).
12. Використання валютних коштів.
13. Здійснення платежів за допомогою зростаючої валюти.
14. Самострахування.

В економічній практиці зазначені методи часто переплітаються між собою, а підприємства використовують, як правило, не один, а одночасно кілька методів.

У вітчизняній економічній літературі широко обговорювалася проблема забезпечення державного страхування окремих видів валютних ризиків, зокрема іноземних кредитів під гарантію Уряду. Але практично це питання ще далеке до вирішення, хоча відомий досвід інших країн, що ввели державні програми страхування валютних ризиків експортерів. Хоча доля офіційних програм страхування валютного ризику в загальному об'ємі страхування невелика. Пояснюється це рядом причин. Так, державне страхування зачіпає тільки експорт. Більше того, воно зазвичай надається по експортним кредитам понад двох років, тобто на протязі перших двох років держава в страхуванні валютного ризику участі не приймає. В

Японії, Німеччині, Бельгії та інших країнах страхуються тільки збитки, що виникли в результаті коливання курсів більше ніж на 3%. Відповідно прибуток при перевищенні валютним курсом 3%-ної позначки здається державному органу. Крім того, є обмеження на використання окремих валют, на загальну суму відшкодування, а вартість страхування може бути значною. Вказані недоліки призводять до того, що лише відповідно невелика частина міжнародних операцій покривається державним страхуванням валютного ризику (фінансові операції взагалі не страхуються). Ряд державних установ поніс суттєві збитки по валютним гарантіям, в зв'язку з чим в Швейцарії, наприклад, їх надання було заборонено з 1 квітня 1985 р.

Через недостатній розвиток фінансово-кредитної і банківської систем, недосконалість вітчизняного законодавства для українських підприємців і банкірів спектр методів страхування поки що обмежений, і головними серед них є: правильний вибір валюти платежу, регулювання валютної позиції, валютні застереження, конверсійні та арбітражні операції [1]. Але слід зазначити, що з часом коло використовуваних у вітчизняній практиці методів розширюється за рахунок використання опціонів, фінансових ф'ючерсів, здобувають популярність лізингові договори і т.д.

Українські підприємства можуть суттєво знизити валютний ризик зовнішньоекономічних угод, використовуючи два методи:

- 1) правильний вибір валюти;
- 2) регулювання валютної позиції по контрактам.

Метод правильного вибору валюти ціни зовнішньоекономічного контракту (відфактурування товарної операції) полягає у встановленні ціни в контракті в такій валюті, зміна курсу якої вигідна для даного підприємства. Для експортера такою валютою буде «сильна» валюта, тобто така, курс якої підвищується на протязі терміну дії контракту. Для імпортера вигідна «слабка» валюта, курс якої знижується. Але слід мати на увазі, що прогноз руху курсу валют в самому найкращому випадку можливий з вірогідністю не більше 70 %.

Оптимальний варіант – використання національної валюти, так як ризик в цьому випадку повністю зникає. Але на практиці досягти цього досить складно. Наприклад, в США в національній валюті відфактуровується 98 % експорту і 85 % імпорту, в Японії – 29 % і 3 %, у Великобританії – 76 % і 30 %.

Підприємства і їх об'єднання в цілях внутрішньофірмового планування віддають перевагу використанню стабільної валюти, хоча дане питання тісно пов'язане з вибором країни постачальника або покупця, з тим, в якій ролі виступає підприємство (продавцем або покупцем). У довгостроковому плані захист від валютного ризику тісно пов'язаний з активною цільовою політикою підприємства, зокрема з можливістю включення валютного ризику або вартості страхування в ціни товарів що реалізуються. З іншого боку, падіння зовнішньої конкурентоспроможності товарів із-за підвищення курсу національної валюти може поставити вимогу зниження цін, а в кінцевому випадку і витрат виробництва. Такий метод управління валютним ризиком зачіпає різноманітні сторони виробничої і побутової діяльності підприємств.

Література.

1. Настенко М. М. Особливості обліку валютних операцій комерційних банків України / Настенко М. М., Півторак Ю. О. – Запоріжжя : ТДАУ, 2012. – 208-215 с.

ОГЛЯД ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ

Костюченко І.В., студентка

*Науковий керівник: Маліков В.В., д. наук з держ. упр., проф.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Зупинимося на кількох проблемах, виявлених сучасними науковцями при дослідженні питання екологічного аудиту.

Проблема розуміння сутності екологічного аудиту. В якості висновків можна зазначити, що

- ні вчені, ні нормативно-правові акти доки не дають єдиного несуперечливого визначення екологічного аудиту. При цьому він розглядається як 1) вид підприємницької діяльності; 2) спосіб оцінки впливу на довкілля; 3) форма контролю; 4) інструмент управління; 5) засіб поліпшення якості екологічного менеджменту;

- проте і вчені, і законодавство чітко формулюють вимоги до екологічного аудиту;

- відносна новизна екологічного аудиту (насамперед в Україні) вимагає пильної уваги з боку науковців;